

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni koosoleku protokoll nr 96

07.veebruaril 2019 kell 10.00-12.15

Võtsid osa: komisjoni liikmed Liisa Oviir, Kaarel Tarand, Märten Veskimäe (asendusliige), Airi Mikli, Tõnis Mölder, Anne Hansberg, Ardo Ojasalu (asendusliige), Väino Linde ja Helen Hääl ning komisjoni ametnikud Zoja Masso ja Helin Leichter

Juhatas: Liisa Oviir

Protokollis: Zoja Masso

Päevakord:

1. Saabunud/saadetud kirjad
2. Käimasolevad menetlused
3. Riigikontrolli kontrolliaruande juhtumid (Stolitsa jt)
4. Erakond Eestimaa Rohelised reklaam Tallinna TV-s

1. Saabunud/saadetud kirjad

Komisjonile laekus T. Liivo avaldus, milles paluti uurida, kas 12.01.2019 elanike postkastidesse ajalehe Nõmme Sõnumid vahele asetatud voldiku näol, millel kümne Eesti Keskerakonna liikme pildid koos uusaasta soovidega, võib tegemist olla maksumaksja raha eest tehtud Keskerakonna valimisreklaamiga. Komisjon tegi Keskerakonnale järelepärimise voldikute rahastamisega seotud asjaolude kohta, millele vastamise tähtaeg oli 05.02.2019. Tänapäevaks pole erakond vastanud.

Otsustati:

Teha Eesti Keskerakonnale vastuse esitamiseks märgukiri.

2. Käimasolevad menetlused

2.1. Keskerakonna (KE) sularahajääk: 14.02.2017 ettekirjutuse nr 60, mis tehti keelatud annetuse (anonüümse) summas 110 000 eurot kandmiseks riigieelarvesse ja mille täitmise tähtaeg oli 15.03.2017. KE vaidlustas ettekirjutuse halduskohtus ja sai esialgse õiguskaitse. Kohtuotsus 22.12.2017 – jätta KE kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata. KE esitas apellatsioonkaebuse. Ringkonnakohtu istung toimub 06.03.2019.

Otsustati:

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon volitab finantsnõunik Zoja Masso (e-post zoja.masso@riigikogu.ee) esindama nõustajana komisjoni esindajaid Tallinna Ringkonnakohtus kohtuasjas nr 3-17-572 (Eesti Keskerakonna kohtukaebus 14.02.2017 ettekirjutuse nr 60 tühistamiseks).

2.2. Keskerakonna (KE) majatehing: 14.07.2017 ettekirjutus nr 62, mis tehti keelatud annetuse (juriidilise isiku) summas 220 000 eurot kandmiseks riigieelarvesse. Erakond vaidlustas ettekirjutuse kohtus ja sellega seoses oli ettekirjutuse täitmine peatunud kuni menetlust lõpetava kohtulahendi jõustumiseni, antud juhul kuni kuupäevani 11.12.2018, mil Riigikohus otsustas KE kassatsioonkaebust menetlusse mitte võtta. KE palus ettekirjutuse täitmise ajatamist 18 kuule, kuid komisjon sellega ei nõustunud. KE kaebas komisjoni otsuse ettekirjutuse viivitamatuks täitmiseks kohtusse ja asus ettekirjutust täitma enda ettepaneku kohaselt, st ositi. Komisjon pöördus 24.01.2019 ettekirjutuse täitmise tagamiseks Siseministeeriumi poole ettepanekuga vähendada

KE-le riigitoetust vastavalt EKS-is nimetatud määral, mille suhtes KE on asunud kohtult taotlema esialgset õiguskaitset.

2.3. Keskerakonna (KE) vaadete propageerimine väljaandes „Stolitsa“ - käsitletav erakonna ja selle liikmete avalike vahendite arvel tehtud valimiskampaaniana (menetlus algatati Tallinna linnavolikogu Reformierakonna fraktsiooni avalduse alusel). Komisjon tegi ettekirjutused KE-le, Taavi Aasale (T.A) ja Aleksandr Tšaplõginile annetuse, so avalike vahendite tagastamiseks Tallinna linnavalitsusele.

- KE vaidlustas ettekirjutuse nr 70 kohtus, sai selle täitmise suhtes esialgse õiguskaitse; Tallinna Halduskohus otsustas 30.11.2018 jätta kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; KE esitas 31.12.2018 apellatsioonkaebuse; komisjon vastas 04.02.2019.
- T.A täitis ettekirjutuse nr 71, kuid vaidlustas selle kohtus; kirjalik menetlus; otsus tuleb 01.04.2019.
- A.T vaidlustas ettekirjutuse nr 72 kohtus; kohus ei kohaldanud esialgset õiguskaitset ja A.T täitis ettekirjutuse; Tallinna Halduskohus otsustas 18.01.2019 jätta kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; edasikaebamise tähtaeg 18.02.2019

2.4. PBK saatesarja „Russkii vopros“ saated perioodil 02.09.2017-14.10.2017 – komisjon algatas menetluse Keskerakonna (KE) suhtes erakonnaseaduse võimaliku rikkumise tuvastamiseks, mis seisneb erakonna valimispropaganda tegemises avalikes vahendite arvelt. Komisjoni tellimusel valmis saadete mõjuanalüüs meediaekspertidelt Andres Jõesaarelt. Komisjon tegi KE-le ettekirjutuse nr 74 keelatud annetuse tagastamiseks, mille täitmise tähtaeg oli 19.11.2018. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus ja sai esialgse õiguskaitse.

2.5. Keskerakonna (KE) poolt perioodil 2009-2016 Midfield OÜ-lt saadud soodustatud hinnaga teenused ja erakonna kulude tasumine Midfield OÜ poolt. Sellekohane erakonnaseaduse võimalik rikkumine kerkis päevakorda ühe teise menetluse käigus komisjonile laekunud riiklikult tunnustatud eksperdi arvamuses avaldatud asjaolude põhjal. Ekspertarvamusest selgub, et perioodil 2009-2016 esitas Midfield Keskerakonnale müügiarveid ulatuses, mis kattis vaid Midfieldi enda poolt KE heaks sisseostetud teenuse kulud, ning et mitmel põhjusel on Midfield jätnud erakonnale arveid esitamata u 1,27 mln euro ulatuses. Sellist olukorda saab erakonnaseadusest lähtuvalt hinnata kui teenuse osutamist tasuta või soodustatud tingimustel. Komisjon tegi KE-le järelepärimise, millele KE keeldus vastuseid andmast, viidates käimasolevale kriminaaluurimisele samas asjas. Komisjon otsustas teha KE-le ärakuulamiskirja, mille tarvis koguti täiendavaid tõendeid: arvete koopiad, kinnitused arvete seotuse kohta KE-ga, kõigi arvete tasumist tõendavaid dokumendid. Seoses komisjoni kogutud tõendite kohta tehtud täpsustavate päringutega koostas ekspert täiendatud andmetega ekspertarvamuse. Ära kuulamiskiri saadeti KE-le 26.11.2018, millele vastamise tähtaeg oli 60 päeva e 25.01.2019. KE palus 26.01.2019 vastamise tähtaja pikendamist põhjendusega, et tema esitatud päringutele pole vastused veel saabunud. Tähtaja pikendamise üle otsustamiseks palus komisjon KE-l esitada kuupäevaks 05.02.2019 koopiad erakonna esitatud päringutest. 05.02.2019 vastuses kinnitas KE soovi hakata päringuid esitama. KE ei esitanud ei selles ega 25.01.2019 vastuses komisjoni tõendeid ümberlukkavaid selgitusi, asjaolusid ega fakte, va vastuväide Edgar Savisaare raamatu kulude kaasamisele esitatud tõendite hulka.

Komisjon võttis seisukohad KE 25.01.2019 ja 05.02.2019 vastustes esitatud taotlustes.

Komisjon arutas, kas annetuse tuleks tagastada Midfieldile (EKS § 12⁴ lg 2), või pole see võimalik, mispuhul tuleks see kanda riigieelarvesse.

Otsustati:

- 1) Jätkata menetlusega – poolt 8, vastu 1 liige (T.M.).
- 2) Jätta rahuldamata KE taotlus komisjoni poolt eksperdi suuliseks ärakuulamiseks.

- 3) Jätta rahuldamata KE taotlus komisjoni täiendavate tõendite kogumiseks.
- 4) Jätta rahuldamata KE taotlus mitte arvestada tõendina riiklikult tunnustatud eksperdi L. Randmanni koostatud ekspertarvamust kui tõendiks kõlbmatut.
- 5) Jätta rahuldamata KE taotlus pikendada vastamise tähtaega komisjoni 26.11.2018 ärakuulamiskirjale vastuväidete ja tõendite esitamiseks kuni 25.05.2019 - poolt 8, vastu 1 liige (T.M.).
- 6) Jätta rahuldamata KE taotlus tuvastada komisjonil, et KE pole saanud OÜ-lt Midfield keelatud annetust – poolt 8, vastu 1 liige (T.M.).
- 7) Võtta vastu KE esitatud täiendavad tõendid ekspertarvamusega mittehõlmatud Midfield OÜ kulude ja nende hüvitamise kohta.
- 8) Teha Eesti Keskerakonnale ettekirjutus OÜ-lt Midfield saadud keelatud annetuse tagastamiseks – poolt 8, vastu 1 liige (T.M.).
- 9) Keelatud annetus tagastada Midfield OÜ-le (vs „kui annetust ei ole võimalik tagastada, on erakond kohustatud selle kandma riigieelarvesse“) – poolt 7, vastu 2 liiget (T.M., A. O.).
- 10) Pöörduda Riigikogu Kantselei õigusanalüüsi osakonna poole EKS § 12⁴ lõikes 2 („Kui annetust ei ole võimalik tagastada, on erakond kohustatud kandma rahalise annetuse viivitamata riigieelarvesse“) märgitud sõnastuse „ei ole võimalik tagastada“ kohta õigusliku tõlgenduse saamiseks.

2.6. Keskerakonna (KE) garantiikirjade menetlus: 04.12.2017 ettekirjutus nr 63, millega kohustati KE kajastama Arbitraažikohtu otsuse alusel KE-lt Midfield OÜ kasuks väljamõistetud ning KE poolt ka tasutud kulutuste summas 533 411 eurot kajastamist komisjonile esitatavas vastava perioodi kuluaruandes. KE täitis ettekirjutuse pärast kolmanda sunniraha (15 000) hoiatuse saamist kuupäevaks 02.01.2019. Enne ettekirjutuse täitmist kaebas erakond teistkordse sunniraha rakendamise otsuse kohtusse, mida ei võtnud tagasi ka pärast ettekirjutuse täitmist. Komisjon peab kohtule vastama 18.02.2019; kohtuotsus sunniraha rakendamise õigsuse kohta tehakse teatavaks 01.04. kl 16.00.

2.7. Erakonna Eestimaa Rohelised (ROH) 12.10.2018 ettekirjutus nr 75, mis tehti keelatud annetuse tagastamiseks oma võlausaldajatele, et sellega lõpetada enda krediteerimine võlausaldajate poolt. ROH on saanud krediiti soodustatud tingimustel, so intressivabalt ja ilma tagasimakse tähtajata, milline võimalus puudub teistel isikutel. Nii erakonna krediteerimine mittekrediitiasutuse poolt kui tarnijate poolt teenuse kättesaadavaks tegemine soodustatud tingimustel on erakonnaseaduse kohaselt käsitletavad kui keelatud annetus, mis tuleb tagastada selle teinud isikutele, antud juhul võlausaldajatele. Erakond vaidlustas ettekirjutuse kohtus ja sai esialgse õiguskaitse. Kohtuistung toimub 14.02.2019.

2.8. Eesti Iseseisvusparteile tegi komisjon puuduolevate aruannete esitamiseks 31.07.2018 ettekirjutuse nr 73. Komisjon tegi sunniraha rakendamise teavituse 12.12.2018, mis tuli tagasi hoiutähtaja möödumis teatega. Ettekirjutusega nõutud aruannetest on esitatud kvartali tulude-kulude aruanded, bilanss ja ostuarvete võlgnevuse aruanded on esitamata. Saadetud veelkordne meeldetuletus e-mailiga, sealjuures juba uute võlgade kohta.

Erakonna viimase kahe aasta tulud/kulud ulatuvad vaid 40-50 euroni aastas, sama summani küünib erakonna bilansimaht. Järelevalvemenetlus nii marginaalse rahastamise üle pole menetlusökonoomika seisukohast põhjendatud.

Otsustati:

Lõpetada Eesti Iseseisvuspartei suhtes ettekirjutuse nr 73 täitmise menetlus.

2.9. Tõnis Paltsi (T.P.) Riigikogu 2015 valimiskampaania aruandest nähtub, et seisuga 30.09.2018 võlgneb ta kolmele juriidilisele isikule kokku 9 348 eurot. Võlausaldajatele tehtud järelepärimistele laekusid järgmised vastused: OÜ Saaremaa Raadio kinnitas, et on võlga summas 1 435 eur püüdnud T. P-lt tulutult sisse nõuda; OÜ Senat Turundus keeldus võlga kommenteerimast; OÜ Lääne Elu vastas, et T. P. aruandes deklareeritud kuluarve on ta esitatud hoopis MTÜ-le Saarte Heaks, kes on tänaseks likvideeritud ja seda koos võlga.

Komisjon tegi T.P. -le 13.12.2018 järelepärimise Riigikogu 2015 valimiskampaania aruandes deklareeritud kulude ja nende tasumiste kohta, mis on senini vastuseta. Komisjon tegi nõutud andmete ja dokumentide esitamiseks T.P.-le 30.01.2019 ettekirjutuse koos sunniraha hoiatusega summas 500 eurot. Ettekirjutust ei ole õnnestunud T.P-le kätte toimetada.

Otsustati:

Kui ettekirjutust ei õnnestu e-posti teel ega tähtkirjaga kätte toimetada, avaldada see (ettekirjutuse resolutiivosa) üleriigilise levikuga ajalehes, millest eelnevalt teavitada ettekirjutuse adressaati.

3. Riigikontrolli kontrolliaruande juhtumid (Stolitsa jt)

Hiljuti lõppenud auditis „Omavalitsuste teavitustegevus valdade ja linnade infolehtedes“ tuvastas Riigikontroll kohalikes lehtedes mitmesuguseid poliitilise tähendusega sõnumeid, mille edastamise vajadus ei seostu Riigikontrolli hinnangul omavalitsuse ülesannete ega avaliku huviga. Riigikontroll edastas info nendest sõnumitest komisjonile uurimaks, kas juhtumite asjaoludes esineb erakonnaseaduse rikkumisele viitavad tunnuseid, nt keelatud annetus jms. Juhtumeid oli kokku 133, neist 118 puhul oli tegemist poliitiliste konkurentide kritiseerimisega ja nende seisukohtade kahtluse alla seadmisega, ülejäänute puhul kandidaadi või tema poliitilise ühenduse kiitmisega. Komisjon hõlmas valimisse 15 artiklit, milles oli selgelt eristatav tegelik kasusaaja, jättes neist kõrvale 4 artiklit, mida oli varasemalt menetletud. Liikmed hindasid 11 artiklit kooskõlas ajalehe üldpildiga ja leidsid, et nende puhul on tegemist valimiskampaaniaga.

Otsustati:

Algatada menetlus võimaliku erakonnaseaduse rikkumise tuvastamiseks, mis seisneb 2017. a KOV valimiskampaaniaks avalike vahendite kasutamises järgmiste isikute suhtes:

- 1) Enn Karu (art. ajalehes Oma Vald: Ühe Võrokese lugu) – poolt 8, vastu 1 liige (V. L.).
- 2) Eesti Keskerakond (art. ajalehes Pealinn: EMERIITPROFESSOR: „Tallinna tegevlinnapea Taavi Aas tunneb hästi linna eesmärke) – poolt 8, vastu 1 liige (T. M.).
- 3) Eesti Keskerakond (art. ajalehes Pealinn: Keskerakonda toetavad Tallinnas ligi pooled elanikud) – poolt 7, vastu 2 liiget (T.M., V. L.).
- 4) Eesti Keskerakond (art. ajalehes Pealinn: Uuring: Taavi Aas meeldiks elanikele linnapeana kõige rohkem) – poolt 8, vastu 1 liige (T.M.).
- 5) Mihhail Kõlvart (art. ajalehes Stolitsa: Esimene number: Lasnamäe nimekirja esinumber on Kõlvart) – poolt 8, vastu 1 liige (T.M.).
- 6) Taavi Aas (art. ajalehes Stolitsa: majandusmees ja visionäär Taavi Aas – Mustamäe esinumber) – poolt 8, vastu 1 liige (T.M.).
- 7) Jaana Toom (art. ajalehes Stolitsa: Number üks Põhja-Tallinnas) – poolt 8, vastu 1 liige (T.M.).
- 8) Valimisliit Järva Valla Heaks (art. ajalehes Jaani Teataja: luuakse valimisliit Järva Valla Heaks).
- 9) Valimisliit Koostöö (art. ajalehes Surju Sõnumid: Head Surju valla valijad!).
- 10) Toomas Uudeberg (art. ajalehes Tamsalu AJALEHT: Lugupeetud vallakodanik!)

11) Erakond Isamaa (Jan Trei art. ajalehes Viimsi Teataja: Parim elukeskkond kõikidele viimsilastele!).

4. Erakond Eestimaa Rohelised reklaam Tallinna TV-s

R. Herranen soovis komisjoni hinnangut Tallinna TV 20.11.2018 saatele „Roheline vabariik“, mille puhul võis tegemist olla Erakonna Eestimaa Rohelised (ROH) avalike vahendite arvel tehtud valimiskampaaniaga. Saatele hinnangu andmiseks tutvus komisjon saatesarja ülejäänud saadetega. Ilmnes, et neljast saates osalenud isikuist polnud kolm ROH liikmed, vaid osalesid saates teemaekspertidena. Ka puudus erakonnal võimalus mõjutada saadete ülesehitust.

Otsustati:

Mitte algatada Erakond Eestimaa Rohelised suhtes menetlust.

/allkirjastatud digitaalselt/

Liisa Oviir
Koosoleku juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Zoja Masso
Protokollija